

ด้านการศึกษา

"ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา
ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
มุ่งความเป็นเลิศและสร้าง
ขีดความสามารถของประเทศ และปรับปรุง
ระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
ในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัว
ในการรองรับความหลากหลาย
ของการจัดการศึกษา
และเสริมสร้างธรรมาภิบาล"

ในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย การศึกษา
เป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ
และสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลง
ของโลก โดยสภาวะการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทย
ในช่วงที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัดในหลายมิติ กล่าวคือ
ด้านคุณภาพของการศึกษา ผลการประเมินการศึกษา
ในภาพรวมทั้งระดับชาติและนานาชาติยังอยู่ในระดับ
ที่น่าเป็นห่วงและควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง
ขณะที่โครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา
มีขนาดใหญ่ส่งผลให้ขาดการบูรณาการกันอย่างแท้จริง
ในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน
และการเรียนรู้ส่วนใหญ่ ยังคงเน้นเนื้อหาสาระ
และความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ
ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์
ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา
ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนในภาพรวมยังคงมี
ความเหลื่อมล้ำสูง ผู้เรียนได้เข้าเรียนไม่ครบทุกคน
มีปัญหการออกกลางคันระหว่างเรียน นอกจากนี้

ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความแตกต่างในเชิงคุณภาพของแต่ละโรงเรียน ทั้งเรื่องขนาด ที่ตั้ง ผู้บริหาร ครู และสื่อการเรียนการสอน การใช้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในการเข้าถึงสถานศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ ยิ่งทำให้โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ดังนั้น แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย 1. ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา 2. ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3. มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4. ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริม

ธรรมาภิบาล โดยดำเนินการผ่านเรื่องและประเด็นปฏิรูปประเทศทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1. การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง 2. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 3. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 4. การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ 5. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 6. การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และ 7. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1. การเร่งรัดการประกาศใช้กฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษา การขับเคลื่อนกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมายังมีความล่าช้า เนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับขั้นของกฎหมาย จึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข และเร่งรัดติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

2. การพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน และไม่มีคุณภาพ ประกอบกับศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะการพัฒนเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะที่เป็นปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาสยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษา จากผลคะแนน PISA ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียน จะพบว่าความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐาน ขณะที่กลุ่มที่เหลื่อมไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมาก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนากระบวนการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา และการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ต่อไป

4. กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิต และคุณภาพอาจารย์ และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ สถาบันหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดี มาเรียนครู ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการใช้สื่อการเรียนรู้ รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

5. การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้งควรมีการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษา คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน

6. การขยายผลนวัตกรรมการศึกษา การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมศึกษายังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุมโรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว นอกจากนี้ การดำเนินการเพื่อขยายผลนวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทางทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป จึงควรมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมาเพื่อประมวลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

7. การพลิกโฉมเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล การขับเคลื่อนการพัฒนาาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์ม ยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก และยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อนำเข้าข้อมูล ตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง (1201)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินการตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวและส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน (1202)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน โครงการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโพลีก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรีและฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (1203)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ อาทิ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหา และคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ตลอดจนการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ (1204)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 อยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครูและสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษาเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับคุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ปี 2562 • ปี 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (1205)

สถานะการบรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (1206)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการ และแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ป 2562 • ป 2563 • เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉม ด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) (1207)

สถานการณ์บรรลุเป้าหมายของเรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 ยังคงมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วีดิทัศน์ จานดาวเทียม ช่องทางใน Youtube และได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง

● เป้าหมาย ●

ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ได้รับการจัดทำปรับปรุง แก้ไข ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการดำเนินงานด้านการศึกษาของประเทศ ในฐานะเป็นกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยเป็นกฎหมายกลางที่เน้นการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และปฏิรูปกลไกการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาและวางกลไกสำคัญให้สอดคล้องกับการจัดองค์กร รวมถึงการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตามภารกิจของการจัดการศึกษา ซึ่งการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านศึกษาของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานที่ผ่านมา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2562 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เป็นกฎหมายปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในอนาคต โดยมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จึงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องตราเป็นพระราชกำหนดตามมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับแผนต่าง ๆ นำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการสภาการศึกษา ด้านนโยบายการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ เพื่อปรับแก้ตามความคิดเห็นของที่ประชุม และเสนอต่อที่ประชุมสภาการศึกษาเพื่อพิจารณาต่อไป

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา อย่างไรก็ดี เมื่อ วันที่ 7 พฤษภาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ชะลอการดำเนินการร่างพระราชกำหนดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชกำหนดดังกล่าวไปพิจารณาทบทวนเหตุความจำเป็นที่ต้องตราเป็นพระราชกำหนด และให้ความเห็นของกลุ่มองค์กรวิชาชีพครูต่าง ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จแล้ว ไปยังประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ในปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และส่งร่างพระราชบัญญัติฯ กลับให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 3 ประเด็น ได้แก่ การอาชีวศึกษา การบริหารจัดการ

ในวิกฤตโรคระบาด และการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย จากการดำเนินการที่ผ่านมา การจัดทำกฎหมายดังกล่าวนั้นยังมีความล่าช้าเนื่องจากความไม่ชัดเจนทั้งด้านรายละเอียดของบทบัญญัติ และด้านลำดับชั้นของกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการพิจารณาทบทวนแก้ไข ทั้งนี้ ความล่าช้าดังกล่าวอาจส่งผลต่อการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่ล่าช้าตามไปด้วย ดังนั้น จึงควรเร่งรัดและติดตามความก้าวหน้าในการออกกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานขับเคลื่อนไว้ล่วงหน้าไปพลางก่อนที่กฎหมายจะมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปได้ทันทีหลังประกาศใช้กฎหมาย

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็ก และเด็กก่อนวัยเรียน

● เป้าหมาย ●

เด็กปฐมวัย ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแล และการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ปรับเปลี่ยนกรอบคิด (Mindset) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ การเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

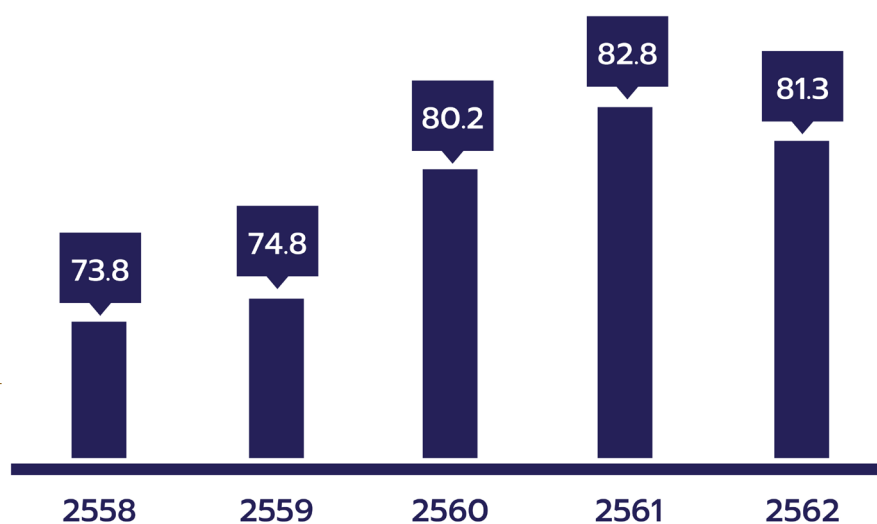
● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป เด็กปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตที่สำคัญที่สุดของชีวิต เพราะพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ และด้านสติปัญญา จะสามารถเจริญเติบโตและพัฒนาได้มากที่สุดในช่วงดังกล่าว อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาในช่วงวัยอื่น ๆ ของชีวิตต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัย สถานการณ์ในปัจจุบัน เด็กปฐมวัยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ 81.3 ลดลงจากปี 2561 เล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า เด็กไทยวัยแรกเกิดถึง 5 ปี มากกว่า 1 ใน 4 หรือร้อยละ 27.15 มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ซึ่งต้องเร่งตรวจคัดกรองและกระตุ้นการพัฒนากลับมาปกติต่อไป

ร้อยละของการเข้าเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินนโยบาย ในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็ก และเด็กก่อนวัยเรียนผ่านมาตรการต่าง ๆ อาทิ การออกพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 การวางแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 – 2570 เพื่อเป็นแนวนโยบายหลักในการขับเคลื่อน และบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในทุกด้าน โครงการเรียนฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/อนุบาล ขยายโครงการเงินอุดหนุน เพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด 600 บาท/เดือน แก่ครัวเรือน ที่รายได้ไม่เกิน 1 แสนบาทต่อปี โครงการสนับสนุน งบประมาณเพื่อการจัดหาอาหารกลางวันและนม

สำหรับเด็กปฐมวัย โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรก ให้วิตามินเสริมธาตุเหล็กและโฟลิกก่อนตั้งครรภ์ 3 เดือนจนถึงหลังคลอด 6 เดือน/รับการตรวจครรภ์ฟรี และฝากครรภ์ฟรี โครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ในการสำรวจและค้นพบ เด็กปฐมวัยที่อยู่ในเกณฑ์ ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อให้ ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติม จากส่วนที่รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้พ่อแม่ เล่นกับลูกให้เหมาะสมกับวัย โดยการเผยแพร่คู่มือ การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำ ของคุณภาพการจัดบริการปฐมวัย โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยบางแห่งยังไม่ได้มาตรฐานและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับ ศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทักษะพัฒนาเด็กปฐมวัย ความรู้ด้านสิทธิเด็ก จริยธรรม ที่ยังต้องเร่งพัฒนา ปัจจัย เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย รวมถึงการลดช่องว่างระหว่างของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะที่เป็น ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐในการจัดบริการ การศึกษาที่อยู่บนหลักของความเสมอภาค ตลอดจนการส่งเสริมการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา เด็กปฐมวัยทั้งด้านพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมจากฝั่งพ่อแม่ผู้ปกครอง อาทิ การควบคุม และจำกัดการใช้สื่อของเด็ก เนื่องจากการรับสื่อผ่านจอตั้งแต่ยังเล็กมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษาล่าช้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป ควรกำหนดวิธีปฏิบัติ และแนวทางการจัดสรรทรัพยากร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน พัฒนาระบบการค้นหา เฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย อีกทั้งมีระบบช่วยเหลือ ส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบที่ช่วยในการติดตาม การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของเด็ก จัดทำระบบ และกลไกในการคุ้มครองสิทธิเด็ก พัฒนาระบบฐาน ข้อมูลรายบุคคลและเชื่อมโยงกันระหว่างกระทรวง การส่งเสริมโภชนาการที่ดีและเพียงพอ รวมทั้งส่งเสริม การพัฒนาการที่สมวัยให้แก่เด็ก อาทิ สมุดภาพ โดยเฉพาะในครัวเรือนที่ยากจน การพัฒนาทักษะของพ่อแม่ผู้ปกครองในการมีทักษะพ่อแม่ (Parenting Skills)

การให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านโภชนาการที่สมวัยของเด็ก ให้แก่มารดา ซึ่งการได้รับโภชนาการที่ดียังเพียงพอ จะส่งผลต่อการเติบโตทั้งทางร่างกายและสติปัญญา อาทิ การให้นมแม่แก่เด็กอย่างน้อย 6 เดือน รวมถึงการคัดกรอง และคัดเลือกครูและผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวโดยใช้กลไกพื้นที่ อาทิ คณะจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ (Coach) และเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้ครู และผู้ดูแลเด็กในระบบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบการสร้างความรู้ความก้าวหน้าทางอาชีพที่มุ่งใจครู และผู้ดูแลเด็ก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

● เป้าหมาย ●

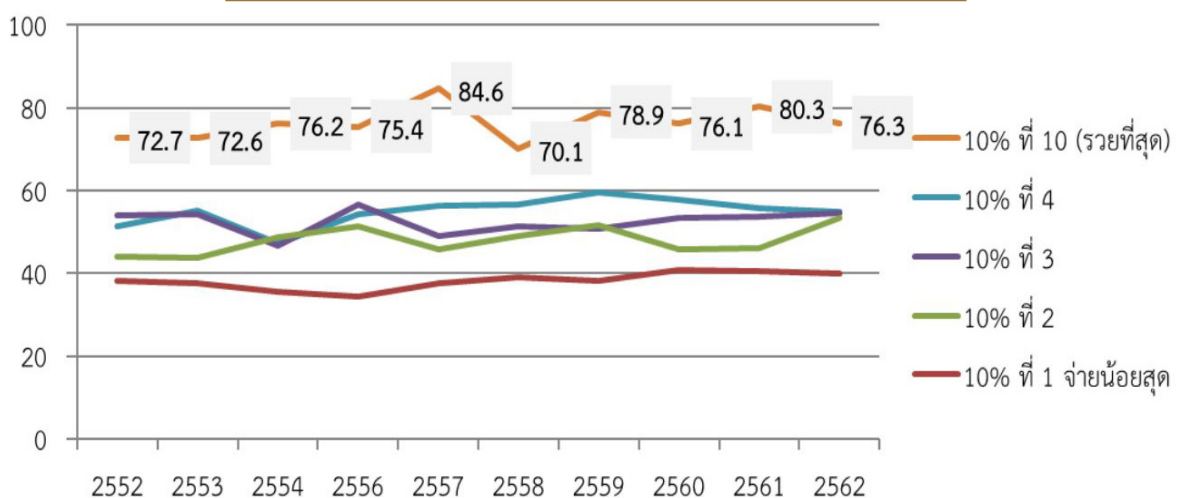
เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ หรือด้อยโอกาส ทุกคนมีความเสมอภาคในโอกาส พัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษา ที่มีคุณภาพ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ร้อยละผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสในระบบ การศึกษาที่ได้รับการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา มีทิศทางที่ดีขึ้น โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาตามช่วงวัยของนักเรียนใน 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในระดับชั้นอนุบาลที่มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิ ปี 2562 อยู่ที่ร้อยละ 78.1 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ร้อยละ 65.1 ในปี 2553 สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายของภาครัฐในด้านการส่งเสริมการพัฒนาของเด็ก ช่วงปฐมวัยมีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งช่วงปฐมวัยจะเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ ของเด็กในช่วงอายุต่อ ๆ ไป ขณะเดียวกัน อัตราการเข้าเรียนสุทธิระดับมัธยมปลายและระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ 60 เช่นเดียวกับอัตราการเข้าเรียนระดับปริญญาตรีที่ปรับตัวดีขึ้น สำหรับอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมต้นซึ่งเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับมีระดับคงที่ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการศึกษาของประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันมีความแตกต่างชัดเจนในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และเพิ่มมากขึ้นในระดับอุดมศึกษา โดยในปี 2562 นักเรียนระดับมัธยมปลายสัดส่วน คนที่จนที่สุด (10%) มีอัตราการเข้าถึงร้อยละ 39.2 ขณะที่นักเรียนกลุ่มที่รวยที่สุดมีอัตราการเข้าถึงเท่ากับร้อยละ 76.3

อัตราการเข้าเรียนต่อสุทธิระดับ ม.ปลาย/ปวช. จำแนกตามรายจ่ายเพื่อการบริโภค

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการที่ผ่านมา มีการดำเนินการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สำคัญผ่านกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงครูและหน่วยจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบได้รับการพัฒนาคุณภาพทั่วถึง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กสศ. มีการดำเนินโครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขหรือทุนเสมอภาค โดยนักเรียนต้องรักษาอัตราการมาเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด จึงจะได้รับการสนับสนุนค่าครองชีพ ค่าเดินทาง และค่าอาหาร และกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพเป็นรายบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 3,000 บาท/คน/ปี และได้ขยายกลุ่มเป้าหมายจากนักเรียนสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และโรงเรียนสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน รวมถึงขยายการช่วยเหลือตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 711,536 คน ครอบคลุมสถานศึกษาจำนวน 27,805 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีความพิการด้อยโอกาส จำนวน 69,104 คน อีกทั้ง ยังมีโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อสำรวจและค้นพบเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จำนวน 49,474 คน จากพื้นที่ 897 ตำบล 115 อำเภอ ใน 20 จังหวัด เป้าหมาย โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการช่วยเหลือรายบุคคลโดยทีมสหวิชาชีพที่คณะทำงานจังหวัดได้ตั้งขึ้น โดย กสศ. จะสนับสนุนงบประมาณ 4,000 บาทต่อคน เพื่อสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟู

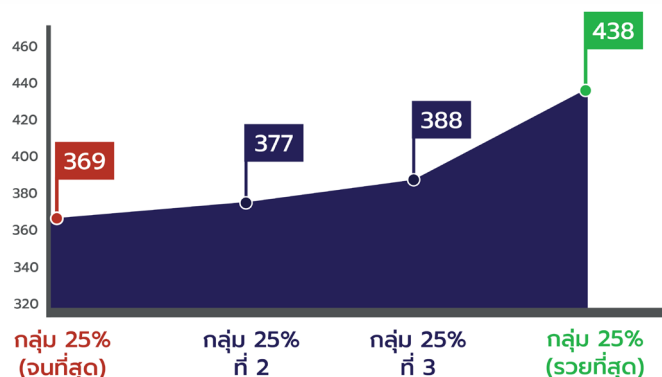
เยียวยาและเตรียมความพร้อมให้กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนสถานศึกษาหรือหน่วยฝึกอาชีพเพื่อรับกลุ่มเป้าหมายกลับเข้าศึกษาต่อหรือจัดให้มีการพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงมีโครงการพัฒนาสถาบันต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยร่วมมือกับ 20 จังหวัดในการสำรวจและค้นพบเด็กปฐมวัย จำนวน 21,136 คน ที่อยู่ในเกณฑ์ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ของ กสศ. เพื่อให้ได้รับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. โดยจะจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมจากส่วนที่รัฐและ อปท. ไม่ได้จัดสรรงบประมาณไว้ เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และการพัฒนาศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. 300 ศูนย์ ใน 17 จังหวัดให้ได้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลเป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน (ครูรัก(ษ์)ถิ่น) ผ่านความร่วมมือกับ 5 หน่วยงานหลัก โดยมีเป้าหมายรุ่นละ 300 คน ผลิตจำนวน 5 รุ่น ในระยะเวลา 5 ปี (ปีการศึกษา 2563 - 2581) รวมทั้งหมด 1,500 คน นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนค้นหาและคัดกรองนักเรียนยากจนด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล จำนวน 328 คน ในพื้นที่เขตตำบลที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนที่มีอัตราบรรจุข้าราชการครูในปี 2567 ครอบคลุม 45 จังหวัด และในเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ยังมีการดำเนินงานผ่านกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่ให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน โดยในปีงบประมาณ 2562 ได้จัดสรรเงินให้นักเรียนจำนวน 538,398 คน รวมเป็นเงิน 26,397.32 ล้านบาท

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

ยังคงมีประเด็นท้าทายในเรื่องคุณภาพการศึกษาของกลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ด้อยโอกาส จากผลคะแนน PISA โดยรวมสะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังเป็นประเด็นสำคัญต้องเร่งแก้ไข โดยคะแนน PISA มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาคะแนนตามกลุ่มโรงเรียนจะพบความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาในแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีความแตกต่างกันมาก โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์มีคะแนนสูงในระดับเดียวกับกลุ่มประเทศบนสุดห้าอันดับแรก (Top 5) และกลุ่มโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ส่วนกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ ยังคงมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมาก และหากพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลคะแนนด้านการอ่าน จะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่ 393 คะแนน โดยนักเรียนในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีที่สุด (กลุ่มประชากรร้อยละ 25 ที่มีฐานะที่ดีที่สุด) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 438 คะแนน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์พื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ได้ในชีวิตจริง (ระดับ B2 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ OECD) ขณะที่กลุ่มที่เหลือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยกลุ่มที่รวยที่สุดและจนที่สุดมีคะแนนห่างกันถึง 69 คะแนน และกลุ่มที่รวยที่สุดกับกลุ่มรองลงมา ก็ยังมีคะแนนห่างกันถึง 50 คะแนน

คะแนน PISA จำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มนักเรียน

ที่มา: สถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ในระยะต่อไป ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนด้อยโอกาสมากขึ้น ผ่านการพัฒนาระบบการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาและการสนับสนุนเครื่องมือการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในแต่ละพื้นที่ การสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษาโดยขยายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไปให้ทั่วถึงผ่านการจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยง ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาดีและโรงเรียนที่มีคุณภาพการศึกษาดำ ลดการแยกจำนวนนักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อนไปรวมกัน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นให้แก่กลุ่มนักเรียนในครัวเรือนที่ยากจน ผ่านการใช้กลไกกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยการคัดเลือกและคัดกรองกลุ่มนักเรียนที่จะเข้าถึงกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปกลไก และระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์

● เป้าหมาย ●

มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ ได้ครูสมรรถนะสูงและตรงตามความต้องการของประเทศ

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

ได้ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 285 จ. วรรคสาม บัญญัติให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ และประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบ คุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพ ครู เพื่อดึงดูดผู้มีศักยภาพเข้ามาเรียนครูเพิ่มขึ้น ได้ครูตรงความต้องการของประเทศ ลดปัญหา การขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา สามารถจัด การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลง และได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถยกระดับ คุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากร ทางการศึกษาให้เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้กระตุ้น แรงจูงใจ ผู้สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ให้คำปรึกษา และชี้แนะ ตลอดจนสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสถาบันการศึกษาที่เป็นหน่วยผลิตครู และสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติการสอนให้ มีคุณภาพและมาตรฐานในสาขาวิชาที่สถาบันการศึกษา เชี่ยวชาญ มีโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อดึงดูดและจูงใจให้เด็กและเยาวชนที่เป็นคนดี คนเก่ง ได้เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูในสถาบันฝ่ายผลิต ที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุ แต่งตั้งในภูมิลำเนาของตนเอง เพื่อพัฒนาการศึกษา ในท้องถิ่น และลดการโยกย้าย ซึ่งสอดคล้องกับการผลิต ครู และการคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับ ความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีการพัฒนาโมเดลการผลิตครู 5 ปี ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงในมหาวิทยาลัยราชภัฏ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Coaching Teams โครงการยกระดับ คุณภาพการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือ

ภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online การพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร โครงการระบบการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ระยะที่1) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาความรู้และทักษะ และสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม บริบทของประเทศและโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการศึกษาในโลกยุคใหม่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องและพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผลิตครูจะต้องปรับบทบาทการผลิตครูให้มีสมรรถนะสูง รองรับการจัดการศึกษาที่จะมี

ความซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น หากแต่ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิตและคุณภาพอาจารย์ การคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู และการพัฒนาส่งเสริมครูส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของประเทศลดต่ำลง ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ หลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่งคนดี มาเรียนครู ทำให้มีการผลิตเกินความต้องการและไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาครูที่เล็งขาดความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครูอย่างลึกซึ้ง และขาดทักษะในการนิเทศ การดูแลการฝึกปฏิบัติการสอน รวมทั้งการเป็นผู้สอนงาน (Coaching) ให้แก่นิสิต/นักศึกษาครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตรและกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผลและการใช้สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีทักษะและระบบการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่บูรณาการความรู้ เทคโนโลยี ศาสตร์ของวิชาชีพครูและการปฏิบัติจริงควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม (จรรยาบรรณครู) ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาชีพครูที่สำคัญที่สุด และมีระบบกลไกให้ครูและผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21

● เป้าหมาย ●

การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตร
ฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
และการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ
และครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

บริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน และรุนแรง ส่งผลให้
ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถผลิต
และพัฒนากำลังคนที่มีทักษะสูงและพร้อมรับมือ
กับสถานการณ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทย
ในปัจจุบันยังประสบปัญหาในด้านหลักสูตร การจัด
การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ซึ่งขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องตามหลัก
พัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควร
จะเป็น โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับระดับนานาชาติ
ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินตามโปรแกรมประเมิน
สมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for
International Student Assessment: PISA)
โดย OECD ในรอบปี 2561 ซึ่งเป็นการวัดความฉลาดรู้
ในแต่ละด้านที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้จริง พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย
ทั้งในด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในอันดับท้ายของโลก
จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
ตลอดจนช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ที่มา: OECD และ IPST Thailand

การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการพัฒนาหลักสูตร โดยวางแผนนำร่องการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ปฏิบัติจริงใน 8 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ก่อนใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบภายในปีการศึกษา 2565 การศึกษากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3) โครงการศึกษาสถานภาพการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โครงการเตรียมความพร้อมรับการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะ และโครงการพัฒนาข้อกำหนดแนวทางการผลิตครูแบบอิงฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม อาทิ การสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมจริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติยังคงไม่ครอบคลุมสถานศึกษาในวงกว้าง โดยในระยะแรกยังจำกัดอยู่ที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นหลัก อีกทั้ง ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้ประกอบการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความพร้อมของสถานศึกษาคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั้งระดับขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรฐานสมรรถนะแบบใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ การให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากกว่าการท่องจำเนื้อหาสาระ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปปรับใช้อย่างยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเร่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในระยะต่อไป เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาไปสู่หลักสูตร ฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคลผ่านการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านการทำงานเป็นทีม การมีครู/อาจารย์ที่มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษามีสมรรถนะในการบริหารงานการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเส้นทางและจังหวะก้าวการเรียนรู้ของตนเอง (Personalized Learning) มีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติอย่างแท้จริง ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) การติดตาม ผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Tracking System) ตลอดจนการลดภาระงานของครู

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปรับโครงสร้างของหน่วยงาน ในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา

● เป้าหมาย ●

สถานศึกษาของรัฐมีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านการบริหารงานทั่วไป และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

จำนวนสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาที่ดำเนินการได้จริงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป การพัฒนาประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และทักษะสูงพร้อมรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม หน่วยงานในระบบการศึกษาของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ยังมีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่มีลักษณะรวมศูนย์ ขาดความยืดหยุ่น ตลอดจนไม่สามารถแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่ได้อย่างชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ รวมไปถึงการขับเคลื่อน การพัฒนาการศึกษาของประเทศในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างของหน่วยงาน

ในระบบการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษา ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การดำเนินโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ตาม พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในพื้นที่นำร่อง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ศรีสะเกษ กาญจนบุรี ระยอง สตูล และสามจังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) ครอบคลุม 271 โรงเรียนทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีการรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน และการจัดทำหนังสือเป็นหนังสือหลักการและแนวคิดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพบุคลากรตามโครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร โดยยังจำกัดอยู่ในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 8 จังหวัด และครอบคลุม
โรงเรียนเพียงส่วนน้อยในกลุ่มจังหวัดดังกล่าว
(217 โรงเรียน จากทั้งหมด 4,153 โรงเรียนในจังหวัด
นำร่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 6.53) การดำเนินการเพื่อขยายผล
นวัตกรรมการศึกษาจากพื้นที่นำร่องให้เกิดขึ้น
อย่างกว้างขวางยังประสบกับความท้าทายที่สำคัญ
หลายประการ อาทิ ความเหลื่อมล้ำเชิงคุณภาพ
และมาตรฐานของโรงเรียนในพื้นที่ที่แตกต่างกัน
การออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์
และสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม
และความต้องการของท้องถิ่นการบริหารงานในพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาซึ่งมีหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก
ที่มีบทบาทและภารกิจที่ทับซ้อนกัน ตลอดจนความพร้อม
ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารจัดการ

การศึกษาแบบใหม่ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการยังต้องเผชิญกับปัญหาทางทัศนคติ และความพร้อมของหน่วยงานในการรองรับภารกิจภายหลังการปรับปรุงโครงสร้าง ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่องในระยะที่ผ่านมา เพื่อประมวผลบทเรียนไปสู่การขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ โดยอาจเริ่มต้นจากโรงเรียนที่มีมาตรฐาน และบริบทคล้ายคลึงกันเป็นลำดับแรก การจับคู่โรงเรียนพี่เลี้ยงระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็ก การเตรียมความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา การกำหนดบทบาทของแต่ละหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้มีความชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมไปถึงให้ความสำคัญการดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนผ่านการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความจำเป็นในแต่ละพื้นที่

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

ปี 2562 ●

ปี 2563 ●

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

● เป้าหมาย ●

พัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตาม ยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

● ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565 ●

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะ Social Enterprise และคนทุกช่วงวัยนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เกิดเครือข่ายทั่วประเทศและนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยไปสู่สากล

สถานการณ์ในภาพรวมของเรื่องและประเด็นปฏิรูป สถานการณ์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างรวดเร็วและรุนแรง นำมาซึ่งโอกาสในการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาการศึกษารูปแบบใหม่ แต่ขณะเดียวกัน ก็นำมาซึ่งความท้าทายในการยกระดับทักษะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเข้าถึงแหล่งความรู้สมัยใหม่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระบบดิจิทัลในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

การดำเนินงานที่ผ่านมา โดยในปี 2563 จากสถานการณ์โควิด-19 เป็นโอกาสให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในหลากหลายช่องทาง ทั้งที่วีดิทัศน์ จานดาวเทียม ช่องทางใน youtube และล่าสุด ศธ. ได้จัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ “DEEP” ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ ที่รวบรวมหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เป็นองค์ความรู้ของประเทศ ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนาการศึกษาไทยสู่ความเป็นเลิศ โดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อเรียนตามสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาได้ นอกจากนี้ ที่ผ่านมายังมีการเติบโตของ EdTech Startup ในประเทศไทย อาทิ “Inskru” ซึ่งเป็นคลังความรู้ที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มทักษะและความรู้ออนไลน์สำหรับคุณครู และ “Vonder” แชนแนลด้านการศึกษาที่สามารถเข้าถึงนักเรียนทั่วประเทศแล้วกว่า 70,000 คน

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มยังคงมีความท้าทายหลายประการ อาทิ การเชื่อมต่อข้อมูลระบบดิจิทัลที่มีความหลากหลายระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐจำนวนมาก นอกจากนี้ ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา แพลตฟอร์มฐานข้อมูลกลางเพื่อนำเข้าข้อมูลตลอดจนระบบการเชื่อมโยงและจัดเก็บข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้านการเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัล จึงควรมีการทำความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และกำหนดข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์วางแผนด้านการศึกษาของประเทศ รวมถึงควรเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ ควรสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนในการนำสื่อการเรียนการสอนเข้าสู่แพลตฟอร์ม สร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและผู้เรียนในการใช้งานแพลตฟอร์ม จัดทำรูปแบบและเนื้อหาแพลตฟอร์มให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของแต่ละกลุ่มช่วงอายุ เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุม รวมถึงเปิดโอกาสให้ EdTech Startup เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีด้านศึกษามาใช้พัฒนาระบบการศึกษาไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น